ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 140 — Субота 4 септембар 1954

Мики трага за Мула-ломом

БИСЕРИ

30

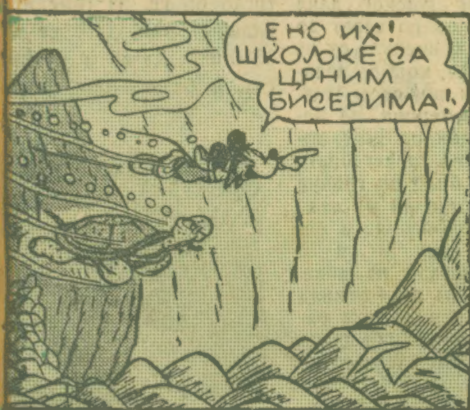

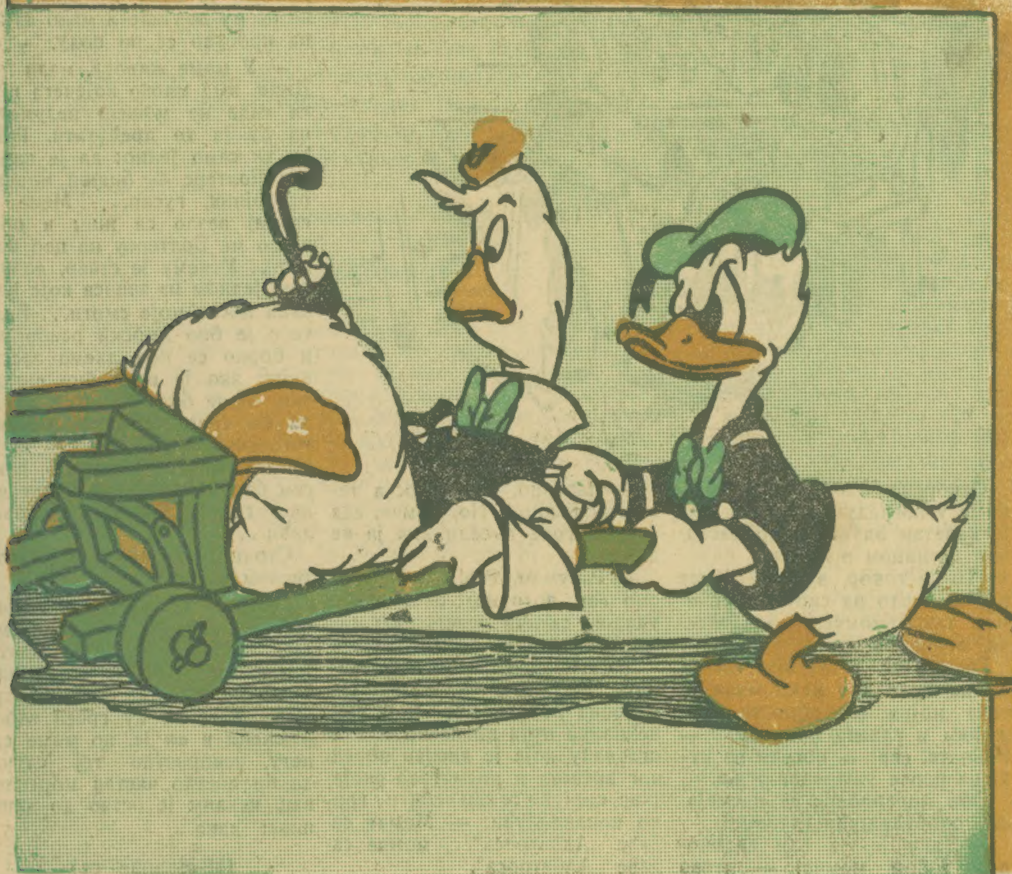

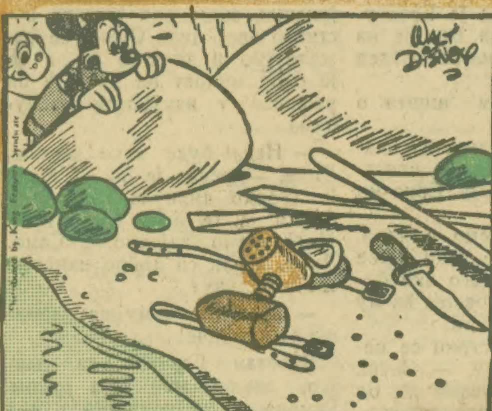

ДИЗЕЛ-МОТОР и његов проналазак

У септембру 1913 године доктор Рудолф Дизел прелазио је преко Ламанша. Путовао је у Лондон на састанак фабриканата. Када је звоно на броду откуцало двадесет часова, он се дигао, пожелео лакуноћ својим пријатељима, па се повукао у своју кабину. Ујутру, он се више није појавио међу својим пријатељима и отада га више нико није видео. Његов нестанак претстављао је међународну сензацију, а када је избио рат говорило се да су Немци убили Дизела да не би издао своју техничку тајну Британцима. Та тајна, која никад у потпуности није расветљена, полако се заборавила, али Рудолф Дизел, један од највећих проналазача, није заборављен. Прекоокеански дизел-бродови крстаре свим океанима, дизел-камиони јуре свим друмовима света итд.

☆

Рудолф Дизел родио се 1858 године у једној немачкој занатлиској породици. По жељи свога оца он се спремао да буде механичар. Захваљујући својој бистрини и проналазачком дару, убрзо је завршио занатлиску школу у Аусбургу и ступио на Технички институт у Минхену, који је завршио кад му је било двадесет година. Пошто се оженио, настанио се у Паризу, као заступник професора Карла Линдеа, чије је машине за вештачку израду леда продавао. У исто време он је дан и ноћ радио на плановима машине о којој је сањао. Стално је гомилао цртеже и табаке цифара на своме столу. Његова жена често га је налазила ујутру како спава за радним столом. Он је знао да се ваздух све више загрева што се више притискује. (Ако ухватите руком пумпу од бицикла док њоме радите, лако ћете се уверити у то). Онда, зашто се не би направила машина у којој би се клип у ваљку кретао у ваздушном простору и који би, дижући се и спуштајући се смањивао својим притиском запремину ваздуха за једну шестину његове пређашње запремине. Дизел је израчунао да би се притом ваздух загрејао за 1000 степени Фаренхајта. Кад би се ваздух тако загрејао, онда би требало убацити једну кап уља у ваљак. Врућ ваздух упалио би уље, запремина би се опет смањила и клип би се поново спустио. За то неће бити потребна никаква компликована справа за горење.

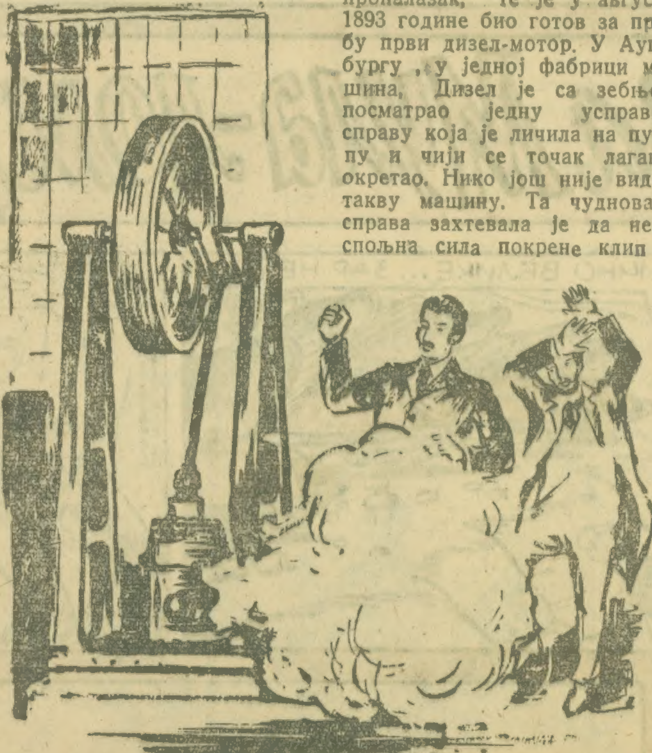

Када је Дизел имао 35 година премештен је у Линдеову канцеларију у Берлину. Његов рукопис о новој машини још није био готов за штампање, али он је већ био узео патент. У јануару 1893 године издао је свој рад под насловом: „Теорија и конструкција мотора у којима се топлота искоришћава рационално". Дизел је знао да ће врло мало људи моћи да схвате значај његовог проналаска и очекивао је да ће његову књигу примити многи хладно и подругљиво. Једним делом он се није преварио. Једни су његов проналазак назвали „машином од хартије", јер је та машина о којој је он говорио постојала само на папиру. Међутим, Круп није тако мислио и пристао је да финансира његов проналазак, те је у августу 1893 године био готов за пробу први дизел-мотор. У Аугсбургу, у једној фабрици машина, Дизел је са зебњом посматрао једну усправну справу која је личила на пумпу и чији се точак лагано окретао. Нико још није видео такву машину. Та чудновата справа захтевала је да нека спољна сила покрене клип у правцу горе-доле. Дизел је нестрпљиво чекао. Најзад, док су му очи блистале од узбуђења, он је повукао полугу и вапоризирано уље кануло је у врући херметички изоловани ваздух. Одјекнула је детонација слична топовском пуцњу, а комади метала полетели су по соби. Дизел, који је неким чудом остао жив, скочио је од радости и узвикнуо: „То сам хтео да знам, јер то је доказ да сам на правом путу!"

После тога он је наставио да ради још четири године у истом правцу. Једнога дана најчувенији светски инжењери сакупили су се у Аугсбургу да виде дизел-мотор од 20 коњских снага. Кад су пробе извршене, они су били запрепашћени радом овога мотора. Међу тим гостима налазио се и пуковник Мејер, иначе инжењер из Њујорка. У то време у Паризу се налазио Адолф Баш, произвођач пива из Сент Луиса. Баш се спремао да се врати у свој крај, али је добио писмо од Мејера у коме га је извештавао о новој машини. Баш је одмах сео на први воз и састао се са Дизелом у Келну. Брзо су се споразумели. Баш је добио овлашћење да постане једини фабрикант дизел-мотора у САД. Кроз годину дана већ је један дизел-мотор са два ваљка почео да ради у Сент Луису.

Како је гориво било јевтино, дизел-мотори нису имали велики успех. Када је Дизел посетио Америку 1912 године, он је већ био чувен у целом свету. Иначе, његово место сталног становања био је Минхен, где је имао дивну кућу, а новац му је притицао из пет држава где су постојале фабрике дизел-мотора.

Дизелове машине имају то преимућство што троше најгрубље и најјевтиније производе нафте. Истина, и њима ће скочити цена ако се повећа њихова потрошња услед све веће употребе дизел-мотора. Међутим, Дизел је мислио и на то. Његове моторе могу да покрећу готово све врсте уља. У почетку је Дизел покушао да ради са самлевеним угљем. Али, док је мотор радио, угаљ је гребао ваљак. После тога Дизел је употребљавао рицинусово и палмино уље, рибљи зејтин и уље од памуковог семена. Употребљавао је и катран и растопљен асфалт итд.

Трагедија која се догодила овом чувеном проналазачу десила се свега неколико месеци пошто се вратио са свог пута по Америци 1912 године. Наиме, с њиме на броду док је путовао преко Ламанша била су и два његова пријатеља од којих је један био Џори Карелс, шеф фабрике дизел-мотора у Генту. Сва тројица су били расположени и вечерали су заједно, а затим су шетали по палуби. Кад су сишли с палубе, Дизел се растао од друштва пред својом кабином. Међутим, мало доцније Карелс је чуо куцање на вратима своје кабине. На вратима се појавио Дизел, стиснуо му руку и пожелео му лакуноћ. Карелсу је то изгледало сувишно. „Ми ћемо се видети сутра ујутру", рекао је Дизел Карелсу. То су биле његове последње речи. Његову спаваћу кошуљу нашли су недирнуту на јастуку, а његов сат био је пажљиво причвршћен за путнички кофер.

Недељу дана доцније један холандски рибарски чамац извукао је један леш из воде који није могао да се препозна. Али, на основу новчаника, џепног ножа и футроле за наочаре утврдило се да је то био Дизел. Широм целог света почеле су да круже најфантастичније приче о овој трагедији, али је истина откривена у „Дизеловом животопису", који је написао његов син Еуген Дизел. У њој се види да је Дизел био на рубу пропасти. Сва имовина била му је преоптерећена дуговима и налазио се пред банкротством. То није могао да поднесе. После његове смрти утврђено је да је дуговао 375.000 долара, док је његова актива износила свега 10.000 долара. Он је имао много људи који би га радо помогли, али му понос није дозволио да тражи помоћ.

БЕЗАЗЛЕНОСТ КАО ОДБРАНА

Једног лепог јулског дана два малишана, од по десет до дванаест година, кренула су из родитељске куће, која се налазила на једном пољском имању у Јужној Америци, да беру купине. Један од њих донео је на рукама трећег брата коме још није било ни година дана. Бебу су оставили да седи насред једног пропланка и, берући купине, нису је ни за тренутак испуштали из вида. Кад су се једном приближили детету да боље виде шта ради, дечаци су приметили да по нечему задовољно удара рукама и тепа: „Ба, ба, ба..."

Запрепашћени, они су спазили да детету преко крила лежи змија звечарка. Одмах су закључили да све што могу да учине јесте — да не чине ништа. Иако су били мали, дечаци су добро знали какве би наступиле последице кад би се звечарка узнемирила или уплашила. Зато су стрпљиво чекали. Најзад, после читаве вечности — како се то њима учинило — змија је одмилила својим путем.

Сваки одрастао човек згрозио би се кад би му се на крилу изненадно нашла звечарка, тргао би се, па тиме и њу уплашио. Али, дете се није уплашило. Да ли је својим благим и безазленим тепањем и

нежним, ружичастим ручицама одобровољило ту хладну и опасну животињу? Због чега је звечарка трпела да је дете удара рукама? То је тајна.

Јунаци са „Албатроса"

РОМАН ОД Е. КОРМА

(4)

Страшно је дувао северац, али се капетан држао као младић. Било је тренутака кад сам мислио да ми је то последња пловидба, а он ни у брк да дуне.., Ја мислим да смо само благодарећи њему и доловили неповређени... Па, Диме, кажи твоме капетану да би Мартин Естонац пошао за њим на крај света.., Кажи му то, пријатељу... Охо! где ли ми је лула? Хеј ти, наказо, наспи ми још једну чашу... Охо!

Мартина је све више хватало пиће, па се нисам хтео дуже с њим задржавати. Сиромах, то му је била једина слабост, док је у свему осталом био беспрекоран. Ставих му шешир на главу и пођох кући, надајући се да је мој пријатељ капетан већ урадио нешто у моју корист.

Но, моја очекивања беху узалудна. Стриц ни да опепели о путовању, а и сам капетан Болтерс исто је тако упорно ћутао. Узалуд сам погледом питао Болтерса да ли је наступио тренутак за разговор, али он није примећивао моје погледе, или би на њих само одмахивао главом.

Тек за време обеда чика Вик рече:

— Ти, Гро, немаш потребе да довлачиш лађу. Мислим да је боље укрцати се на њу у Риги...

Ја сам задрхтао чувши ово и с нестрпљењем сам чекао даље стричеве речи. Али, он не рече више ништа, док се капетан Болтерс ограничио на кратку примедбу: — Па, како ти кажеш... — и одмах нали себи вина у чашу.

Најзад... најзад је дошао ред и на мене.

После ручка, кад је Елза успремала сто, чика Вик је на мене бацио замишљен поглед и рекао капетану:

— Ја још нисам ништа о њему решио, Гро!

Капетан ми је намигнуо, дајући ми на знање да је наступило време за акцију. Срце ми јаче закуца.

— Да га поведемо с нама, Виче! Деран ће се тако боље привићи на море него ако буде седео овде. Путовање ће му бити само од користи.

— Којешта! — стриц се неповерљиво осмехну. — Знаш, Гро, ја иначе мислим да од њега створим морепловца... само, мало добра очекујем од овог путовања.

Капетан Болтерс у узбуђењу спусти на сто упола попијену чашу вина.

— Последње године живота на суву измениле су те. Виче! Пре ниси тако певао. Хеј, момче, докажи капетану Дилову да презиреш све предрасуде... Хајде, живо!

Ја се сад више не сећам шта сам говорио овог, по мене критичног, тренутка. Знам само једно: да сам говорио ватрено и убедљиво. Казао сам да ћу умрети од туге ако ме чика Вик напусти, натрабуњао сам пуно бесмислица, за које је способан само дечак од дванаест година, и на крају сам изјавио да је за мене велика срећа подносити незгоде и опасности заједно са својим стрицем, кога неизмерно волим... Најзад сам поступио као и сва деца: заплакао сам се, уцвељен јачином сопствених осећања... То није било јуначки, знам, али је зато постигло свој циљ. Стриц се ражалостио и загрлио ме, а то је била милост на коју се он решавао у изузетним тренуцима.

— Нека буде како желиш, Диме, — рекао је он. — Мене је дубоко дирнула твоја љубав и ја те нећу напуштати. Путоваћемо заједно... Само, Диме, да ли си добро измерио своју одлуку?

— Немам о чему да размишљам, стриче!

Капетан Болтерс се смејао, заклонивши уста руком. Рамена су му поигравала, док су му веселе искре врцале из очију.

— Тако је, морски вучићу! Тако је! —одобравао ми је он.

Мој стриц је завртео главом.

— Помисли, ипак, Диме... На тој малој лађи нема путника, па и ти нећеш моћи да седиш залудан. Путоваћеш као мали на броду и мораћеш да радиш тешке и прљаве послове... Да ли си ти за то способан?

Та ја сам у том тренутку био за све способан! Кад би ми заповедили да за све време путовања пливам испред лађе и вучем је конопцем, ја бих и на то пристао.

— Чико, јеси ли и ти био мали? — упитао сам га ја место одговора.

— Био сам...

— Капетан Болтерс такође?

— Свакако, пријатељу, — умеша се он. — И ради сећања имам овај ожиљак на главн. Частио ме је капетан циментом... беше љут човек.

— Па и ја ћу бити мали, чико! — узвикнуо сам. — И ја ћу да почнем поморску службу онако како су је почињали многи славни морепловци.

Отворено одобравање сијало је у погледу чика-Вика, док је капетан одушевљено распалио песницом по столу.

— То је говор, вучићу! Ја се радујем што на својој лађи имам такво момче... Хеј, момче, донеси ватру!

Разуме се да је ово требало да буде као неки мали испит мојих способности. Пожурим и гласно повичем: — Изволте, сер! — носећи из кухиње парче ужареног угља.

Оба морепловца се насмејаше, одобравајући главом.

— Тако је, ја сам задовољан тобом, момче! — рекао је Болтерс, припаљујући лулу. — Треба да знаш да ћеш имати посла са два капетана, пошто ће на „Албатросу" твој стриц бити капетан као и ја... Ја не могу да смањим заслуге и чин капетана Дилова, па, иако ћу ја командовати, ипак ће твој стриц бити на лађи капетан. Разумеш ли? Два капетана! Можеш бити убеђен да си ти прво момче које служи два капетана.

Чика Вик се осмехну.

— Наравно, то је доста тежак положај... Но, момче, сад можеш горе и седи док ја не дођем.

— Разумем, сер! — одговорио сам потпуно озбиљно и удаљио се пун ружичастих мисли и одлично расположен.

Задуго се нисам могао смирити. У ушима ми је звонила чаробна реч „момче" и ја сам неколико пута прилазио малом огледалу које је висило поред мог кревета и посматрао своје лице, смејући се сам себи и гордо понављајући: — Момче са лађе „Албатроса"... момче са лађе „Албатроса".

Чика Вик ме је и затекао пред огледалом. Мора бити да је дошао да ми саопшти нешто важно, пошто му је лице било веома озбиљно. Он се спусти на столицу поред прозора и покретом главе нареди ми да седнем на другу.

— Слушај, Диме, — почео је он тужним гласом, — судбина је ваљда хтела да ме Гро Болтерс пронађе, а њој је тако исто угодио да моја тајна не оде заједно са мном у гроб. Диме, пошто ћемо заједно поћи на путовање, потребно је да знаш нешто и о његовом циљу.

Стриц, очевидно узбуђен, набијао је лулу дуваном. Руке су му дрхтале и мало дувана просуло се по поду.

— У моме животу, мали мој Диме, има много којечега што ти сада не можеш разумети, па ћу ја то прећутати. Рећи ћу ти само једно: да је капетан Болтерс — бивши морски разбојник, гусар... Мене је случај везао са њим и обавезао ме Болтерсу на цео живот... У чему је ствар, дознаћеш једном из записа које ћеш наћи после моје смрти... Болтерс је био морски разбојник и борио се под двема заставама: ако је плен био енглески, он је био Француз, а када би срео какав француски трговачки брод — постајао је Енглез. Ја нисам гусарио, иако сам био принуђен да проведем две године на Болтерсовој лађи...

Стриц је уздахнуо под притиском успомена.

— Под Трафалгаром, пришавши енглеској флоти, ми смо учинили велику услугу Енглезима и то је оправдало Болтерса у очима енглеске државе. Његови су греси заборављени и он је, по моме савету, искористио тај случај да би постао частан морепловац, каквим је остао до данашњег дана...

(Наставиће се)

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Први: клавир, часовничар...

Многе ствари које су данас свима познате и које многи људи имају у кући, појавиле су се у Србији тек нешто пре сто година, а нису тако лако ни долазиле како би нам данас могло да изгледа. Преносила се једна по једна ствар, док доцније све то није узело велики мах. Овде ћемо навести неколико примера.

Први клавир појавио се у Србији 1824 године. Набавио га је Вито Ромита за потреба Савке, млађе ћерке кнеза Милоша. Три године доцније, 1827 кнез Милош набавио је кашике за супу, а исте године „допутовао" је у Србију женски сунцобран, који се тада звао „зоненширм". Године 1834 дошло је и прво пиво и то из Земуна.

Први билијар дошао је у Србију 1822 године. Он је „постигао" велик успех, па се те исте године појавило још неколико билијара. На њима су младићи толико „висили", да је то већ било прешло сваку границу, те је Алекса Симић писао кнезу Милошу о једном „заблуделом" човеку и да би га окарактерисао као пропалицу он каже: „Његови су послови од меане до меане и од билијара на билијар!" Потребно је напоменути да у то време људи нису играли билијара ради забаве, већ ради коцке. У моди је била нарочито игра са малим лоптицама. Страст за билијаром била је тако велика да се 1849 године преко новина предлагало да се билијари уведу у „читалиште" само да би се чланови тамо скупљали.

Први часовничар дошао је у Србију 1835 године и у Крагујевцу је отворио радњу као „изучени сајџија". Али, пошто у Србији у то време није било толико часовника да би се од њихове оправке могло да живи, то је овај мајстор добио одобрење од кнеза Милоша да може правити црвени печатни восак.

Године 1839 у Београду се појавио неки авантуриста Карло Карловски, „први у Србији сирћета фабрикант", који оглашује своје „жестоко и кисело сирће". Пошто са сирћетом није добро прошао у Србији, он је прешао у Панчево и тамо године 1843 отворио школу „модерних игара". Када му ни ово није пошло за руком, он узима име Драгутин, те се сада назива Драгутин Карловски и у Београду отвара 25 маја 1847 године „Прво јавно грађанско купатило" које је било код Града, испод Калемегдана. Он је први почео да бележи топлоту воде и ваздуха, затим је бројао колико има лепих, а колико ружних дана у години итд. Али, ни са овим предузећем није имао среће, те се одлучи да отвори бакалницу. То је била прва бакалница у Србији, а налазила се на Теразијама. Карловски је у њој продавао прашак за буве, многе фарбе, дугмад за капуте итд.

Први књиговезац у Србији појавио се 1840 године. То је био Лудвиг Винклер. Код њега је становао и на његовим рукама издахнуо Јоаким Вујић. Године 1841 дошле су и прве дипломиране бабице, а 1842 године први мушки кројач. То је био Јован Димитријевић, „гражданин Новосадски", који је дошао у Београд. Он се препоручује да шије мушка одела по најновијем „укусу-журналима".

Године 1843 дошао је у Србију Швајцарац Петар Коран, који је у Савамали отворио прву кафану. Имао је и шећерне колаче, а кувар му је био из Немачке. У његовој кафани свако јутро могао се добити „фруштук". Ово је била прва кафана са европском кухињом. Године 1845 у Србију је дошао први „цукерпекер". То је био неки Сима Николић, родом из Срема. Исте те године у Београду се појавио и први циркус, а 1846 дошао је и први учитељ музике. Године 1847 јавио се први зубар у Београду, неки Мориц Лафнер. Године 1848 јавила се и прва машамода (модискиња), нека Персида Миловановић из Новог Сада. Персида је себе називала „маршанд д мод". Она препоручује своје сламне шешире и свилене хаљине израђене по бечком укусу. Неки А. Дојл отворио је 1850 године и прву фотографску радњу, а те исте године дошао је у Србију и први седлар који је правио седла по европском начину.

Пушке фитиљаче

Ватрено оружје у нашој земљи први пут се помиње 1372 године. Прве пушке, по начину руковања и употребе, не разликују се много од топова. Изгледа, да су Фландријци најраније дошли до пушке и то у првој половини 14 века. Примерци пушке који се налазе у нашем Војном музеју потичу из 15 века. Оне имају примитивно израђену гвоздену цев, која се насађивала на примитивно израђени кундак. Пушка фитиљача могла је бити тешка од 20 до 80 килограма. Сам фитиљ приносио се отвору руком. Отвор се налазио позади цеви. Прво би се упалио фитиљ, а овај би упалио барут. Због тога би настало ширење барутних гасова који су истеривали зрно. То зрно најпре је било од камена, затим је ковано и најзад ливено од метала. Руковање пушком фитиљачом било је доста опасно, јер се пушка услед слабог материјала често распрскавала.

Walt Disney's РОБ РОЈ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта је то притисак крви?

Сваки пут кад се срце стегне оно избаци у артерије ону количину крви коју је непосредно пре тога, док се растезало примило преко преткомора. Наиме, срце се, поред осталог састоји из две преткоморе и две коморе. Крв прво долази у преткоморе, па онда у коморе. Крв долази из вена.

Срце убацујући крв у артерије (жиле куцавице) повећава у њима притисак, а када излази из вена у њима се тај притисак смањује. Крв струји у свакој жили под истим притиском. Сам притисак крви мери се апаратом који показује колико крв притиска на стене жила. Код здравог човека, који има тридесет година, притисак крви у главној жили-аорти одговара тежини ступца живе који је висок 170 милиметара, а у артерији, која се налази у надлактици одговара ступцу живе високом 120 милиметара. Границе у којима се креће нормални притисак крви зависе од доби човека. Што је човек старији, то му је притисак већи. Када се говори о крвном притиску обично се мисли на притисак крви у надлактичној артерији.

Нормални притисак крви износи код новорођенчета око 70, од три до пет година 75, од шест до десет година 90, од 11 до 15 — 105, од 16 до 20 — 110, од 20 до 30 — 115 до 120, од 30 до 40 — 120 до 130, од 40 до 50 — 125 до 135, од 50 до 60 — 140 до 160 милиметара.

Кад је крвни притисак због било које болести стално повећан, онда постоји опасност да прсне нека крвна жила у мозгу, па због тога настаје шлог, излив крви у мозак. Код неких људи крвни притисак је стално испод нормале, испод 90 милиметара, иако неболују ни од какве болести. Крвни притисак може пролазно да падне и на 60 милиметара и то за време шока колапса и других стања.

Јогурт

Јогурт се може лако направити кад се има добра маја. Он се прави од овчег, крављег и бивољег млека; чешће од овчег и крављег.

Прво се узме свеже млеко и стави на ватру да се скува; може и да се допола укува. Затим се охлади на 40 до 42 степена Целзијусова, а после тога дода се маја јогурта или одређена количина старог јогурта, и то у истој посуди у којој ће се згуснути. Најбоља посуда у којој се прави јогурт јесте стаклени лонац који се може херметички затворити помоћу стакленог поклопца и гуме. Он се обавије чистом крпом и смести у какав дрвени сандук с пилотином, тако да би се за два до пет часова одржала температура на 35 до 45 степени Целзијусових. За то време млеко ће се укиселити, односно згуснути. Кад се млеко згуснуло, али пре него што се почне одвајати сурутка, однесе се у хладан подрум, где треба да стоји 12 до 24 часа и тада је јогурт готов за употребу.

Јогурт се прави од куваног млека и зато не садржи живе бациле туберкулозе или друге живе заразне клице. Он садржи доста млечне киселине и зато повољно делује на здравље. Бактерије јогурта повољно делују и на варење.

ТЕМПЕРА-СЛИКЕ

Темпера-слике су оне слике које су рађене бојама помешаним са млеком младих смокава, жуманцетом, лепком и др: пре сликања масним (уљаним) бојама уобичајени начин израде слика са минералним бојама на кредној или гипсаној основи које су после превлачене уљем; темпера алсеко значи сликање на сувим зидовима.

КАРАГОЛИ

Караголи је врста шкољки које живе у Јадранском Мору. Ове шкољке добре су за јело. Њихове сјајне капке, очишћене од кречне наслаге, употребљавају за прављење женског накита.

ПЛУТОНИЗАМ

Плутонизам је теорија по којој се стварање камења, па и свих осталих геолошких појава, не приписује само дејству воде, него и утицају Земљине унутрашњости која се још није охладила. Ова теорија разликује се од теорије неплутонизма, по којој су сви чврсти саставни делови Земље постали једино под утицајем воде или уз њену помоћ.

ЛИМФА

Лимфа је беланчевинаста, безбојна или помало жућкаста течност, коју граде крвна плазма и бела крвна зрнца и која облива ткива и ћелије у организму. У ботаничком значењу лимфа је воденаст сок у биљака.

Кад се упореди...

2.500.000.000

Промене које је човек извршио на лицу земље дају му право да се назове њеним господарем. Он је својим бродовима победио простране океане, бранама изменио ток многих река, створио вештачка језера, подигао пирамиде, сишао дубоко у утробу земље, издигао се на авиону изнад ње. Па ипак...

Ако бисмо били у могућности да са Месеца, нашег најближег васионског суседа који је удаљен свега 384.000 километара, посматрамо Земљу, не бисмо могли да видимо ниједно од тих великих грађевинских дела човека. Чак ни највећи градови на земљи, — а да и не говоримо о појединим бранама, мостовима или пирамидама — не би били видљиви.

Узмимо једну овећу наранџу обавијену једним слојем станиол-папира. Замислимо сад да је та наранџа наша планета која, — да се потсетимо — има у пречнику 12.756,8 километара. Дебљина станиол-папира претставља у односу на пречник наранџе-Земље највећу висину до које се човек винуо у ваздух. Папир би требало да буде шест пута тањи да би симболички могао да претстави највећу океанску дубину до које се човек спустио.

На Земљи данас има две и по милијарде људи. Број изгледа огроман, ако се посматра сам за себе. Али, ако бисмо га упоредили — а то је потпуно немогућно, с бројем бактерија, вируса и сличних микроорганизама, изгледао би више него незнатан. Уствари, у односу на друга жива бића на земљи, људи има необично мало.

Прво место на тој бројчаној скали свакако би заузимали сићушни организми који живе у океанима, језерима и рекама.

Микроорганизми, који живе на копну и који нападају и уништавају све облике живота веће но што су они, заузимају друго место.

На треће место могли бисмо да ставимо инсекте. Њих има тако много, да не би било претерано ако се каже да су инсекти наши највећи ривали на земљи. Већина ентомолога чак сматра да ће доћи време кад ће инсекти бити једини стварни господари наше планете. Чак и данас, кад би неким случајем инсекти престали да се боре међу собом и да прождиру једни друге, они би у току једног лета и јесени уништили целокупан биљни свет на Земљи.

Четврто место на тој скали заузимају рибе и остале водене животиње.

Птице би дошле на пето место. А њих има толико много да на сваког човека на земљи долази 100.000 птица.

Шесто и последње место припада сисарима. А људи чине само један мали део међу њима, мада их има две и по милијарде.

Бројеви и упоређења нису увек убедљиви. Да покушамо некако сликовитије да претставимо колико, у односу на величину Земље, има на њој становника. Шта мислите колики би кубни простор био потребан да би у њега стали сви људи, жене и деца на свету? Цело човечанство, свих 2 и по милијарде људи, стало би, и то прилично комотно, у коцку чија би једна ивица била око 820 метара. Није немогућно, тврде инжењери, саградити данас од челика и бетона једну такву коцку.

Уствари, та коцка не би била ни два пут виша од „Емпајер стејт билдинга“, највише грађевине на свету. А била би довољна само једна атомска бомба па да у једној секунди нестане таква једна коцка заједно са свим људима на свету.

КИНКАЏУ

Кинкаџу је мали сисар, који живи у Средњој и Јужној Америци. То је љупка и лепа животиња, која потсећа на медведа, али има врло дуг реп. Шапе су му спретне, као у мајмуна, а реп му служи као пета шапа приликом верања по дрвећу и при брању воћа којим се храни. Језик му је необично дуг, два пута дужи од њушке. Занимљиво је да кинкаџу припада реду месождера, мада се храни искључиво биљном храном. Врхови дрвећа у тропским шумама су места где кинкаџу проводи живот. Дању спава склупчан у некој шупљини дрвета, а ноћу у мањим групама иде да тражи храну. Банане су му најомиљенија храна. Сваке ноћи он се враћа на исто дрво догод на њему има плодова. Дуги језик служи му врло корисно за одвајање меснатих делова воћа. Кад се кинкаџуи сукобе око хране, онда пуштају крештаве гласове, који понекад личе на лавеж паса. Са дрвета их не може ништа стрести, па ни највећи тропски торнадо, јер се шапама чврсто припију за дрво, а реп обавију око стабла.

Кинкаџу је дивља животиња која се најлакше припитомљава и навикава на човека. У Америци га негде држе као домаћу животињу, а воли да се мази. Као знак нарочитог пријатељства према човеку обавије му репом врат. Међутим, необично се узбуди када му човек покуша да дирне реп. У ропству се кинкаџу тешко множи. Сматра се да су два кинкаџуа која су угледала свет пре неколико година у зоолошком врту у Милвокију, у САД, први кинкаџуи који су рођени у кавезу. Њихови родитељи провели су пре тога девет година у кавезу и нису имали младунце.

РИБЕ ГЛАДИЈАТОРИ

Домороци малог индонежанског острва Бали воле да гледају борбе петлова, Шпанци и становници неких јужноамеричких земаља уживају у тореадорским борбама. У Сијаму, пак, сматрају да нема већег спортског уживања од „добре“ борбе између две „сијамске борбене рибе“.

„Бета спленденс“ — то је научно име овог необичног „гладијатора“ — несумњиво је најратоборнија, а вероватно и најлепша риба на свету. Њена дуга, сјајна и необично покретљива пераја потсећају на танане лепезе по којим је неки стари источњачки сликар вешто разбацао гримизно црвену, као различак плаву, жутозлатну и као смарагд зелену боју.

Та риба-лепотица уствари је директан потомак једне мале, по спољашности неупадљиве рибе прљавокестењасте или зелене боје која, из страха од чапљи и рода, живи скривена испод лишћа воденог цвећа у барама Сијама.

„Бета-лепотица“ и њен неугледни предак не могу да опстану без атмосферског кисеоника. Кисеоник који се налази растворен у води и који оне увлаче кроз шкрге, није им довољан и зато су приморане да веома често излазе на површину да би удахнуле ваздух. Оне то обављају невероватно брзо, готово у трену, истурајући из воде само уста. Хитро као муња, риба прво избаци из уста мехурић утрошеног ваздуха, затим удахне свеж и одмах се враћа на дно.

*

Још од памтивека у Сијаму се приређују борбе риба. Све до 1850 године борци су били обичне, „дивље Бете“. Међутим, до њих се није увек лако долазило и људи су, да би „борце“ увек имали при руци, почели да их гаје по рибњацима. Постепено, одабирањем и укрштањем, од „дивљих Бета“ постале су „Бете лепотице“ Но, то није била једина промена. Упоредо за спољашношћу, мењала се и њихова „нарав“. Наиме, мада су прилично ратоборне, „дивље Бете“ се никад не боре дуже од 15—20 минута. Међутим, „Бете-лепотице“, тојест рибе одгајене у рибњацима и акваријумима, боре се понекад сатима, с малим прекидима да би изишле на површину и удахнуле ваздух. Понекад се догађа, додуше прилично ретко, да њихов „двобој“ траје и по 24 часа.

Како изгледа „двобој“ риба? Најпре се одаберу две одрасле рибе исте величине — дуеланти су искључиво мужјаци — и ставе у два стаклена суда који се налазе један поред другог. Ако тада рибе рашире пераја и боје на њиховим телима постану изразитије и светлије и оне, у жељи да се докопају једна друге, стану главама да ударају у стакло, онда их стављају у исти суд.

Кад се нађу на „рингу“ рибе потпуно измене свој облик: шкрге су им раширене, пераја укрућена а тело блештаво плаво и зелено. Борба почиње тиме што извесно време пливају у истом правцу, бок уз бок, једна нешто испред друге. Наглим покретом пераја, једна од њих се окреће и напада другу. Циљ напада обично су пераја. Понекад се догађа да за време каквог тешког „окршаја“ обојици противника остану од пераја само патрљци. Риба којој противник делимично или сасвим поломи пераја теже плива, губи брзину и еластичност и бива побеђена. Понекад, мада ређе, „борац“ напада бок противника кидајући му са тела крљушти или га уједа за шкрге. Те озледе су много теже. Веома ретко оне јуришају једна на другу главама и хватају се чељустима. Тако сједињене, оне се

извесно време боре вртећи се у круг, а затим полако обе падају на дно где не остају дуже од 20 секунди. „Загрљај“ се тада прекида и рибе журно излазе на површину да удахну ваздух, после чега настављају „обичну“ борбу. Кад потреба за кисеоником нагна коју од риба да исплива на површину, она то мирно чини, јер је сигурна да „противник“ неће искористити ту прилику за напад. „Бете-лепотице“ су изванредно „фер“ борци и никад се још није догодило да један од дуеланата буде нападнут за време „површинског дисања“.

Борба између риба никад се не завршава „нокаутом“, а још мање смрћу, а поени се не рачунају по броју задобијених или задатих удараца и рана. Раније или касније, један од бораца губи способност или жељу да се даље бори, „окреће леђа“ свом противнику и отплива на другу страну. Тиме је борба завршена. Из ње ниједан од противника не изиђе као победник или побеђени у правом смислу тих речи. Јер, зуби код ових риба су мали и нису оштри, тако да до тежих повреда никад не дође. Иако понекад једна или обе рибе остану без пераја и изгледају прилично јадно, оне би сутрадан, ако би их саставили, опет наставиле борбу. Оштећена пераја брзо се регенеришу и већ после две-три недеље од „рана“ не остане ни трага. Озлеђене шкрге и ране настале услед губитка крљушти теже зарашћују. Те тешке „рањенике“ лече купањем у води којој је додато мало соли.

Двобоји „Бета-лепотица“ нису сурови као што су борбе петлова. То тврде не само људи из Сијама којима је то готово свакодневна разонода, већ и странци који су имали прилику да их виде. Др Смит, амерички ихтиолог који је годинама живео у Сијаму проучавајући „Бете спленденс“ рибе тврди да је „рибљи дуел“ изванредно занимљив призор који, чак ни код највећих љубитеља животиња, не може да изазове грозу, сажаљење или гађење. Напротив, шаренило њихових боја, складност покрета, хитрина и вештина „бораца“ могу само да изазову одушевљење.

Мужјак „Бете спленденс“, тај неустрашиви и упорни борац, невероватно је нежан отац. Заправо, он је својим младима и отац и мајка. Наиме, он још пре мрештења спрема гнездо у коме ће се млади извести из јаја. Кад оплођена икра падне на дно реке или акваријума, брижни отац узима у уста по неколико јаја и преноси их у гнездо које је начинио од пене на површини воде. У гнезду обично има 400 до 500 јаја из којих се, ако је температура повољна, за 40 часова излегу млади. Ако би случајно које јаје — а то се често догађа — испало из гнезда, мужјак га веома нежно узима у уста и носи натраг. Још извесно време млади остају у гнезду. За то време отац пази да неко од његове „деце“ не одлута некуд или да им се не приближи какав непријатељ. Све док сасвим не ојачају мужјак непрестано узима једно по једно од своје деце у уста и избацује на њих мехуриће кисеоника, омогућавајући им на тај начин „правилно дисање“. Он не трпи у близини својих младих чак ни њихову мајку и тера је бесно од гнезда. Ако је из акваријума не би уклонили, он би је растргао на комаде.

„Сијамска борбена риба“ која живи у слободи, тојест по барама и устајаним водама, чини људима огромну услугу, јер уништава ларве комараца. То је њена главна, а често и једина храна. Одгајивачи питоме „Бете-лепотице“ сматрају да оне могу да напредују само ако им се омогући та врста хране. А како само у престоници Сијама има неколико хиљада одгајивача-аматера ових „риба-гладијатора“, потреба за ларвама комараца је огромна. И та потреба створила је у Сијаму две нове професије: одгајиваче комараца и продавце комарчевих ларви.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КАЖУ ДА ЈЕ ИСТИНА...

Хицима из двоцевке — два метка испаљена један за другим — ловци понекад оборе потпуно различиту дивљач коју је тешко и замислити једну поред друге. Шумска шљука и срна, лабуд и риба, мишар и два копца, необична мета за два метка испаљена такорећи једновремено. Али, поред ових примера има неколико таквих који без сумње заслужују да се посебно опишу.

Неки ловац пошао је у лов носећи двоцевку чија је једна цев била напуњена метком с једним зрном, а друга метком са сачмом. Зрном је погодио медведа, а сачмом препелицу и то једно за другим. Други неки човек имао је жалосну дужност да двоцевком прекрати муке једном тешко болесном магарцу. Први пуцањ преплашио је дивљег голуба на oближњем дрвету. Хицем из друге цеви он је оборен. Сигурно је да се нико на свету не може похвалити сличним догађајем: да је с два метка убио магарца и дивљег голуба. Заиста необична комбинација...

ДА ЛИ У ЕВРОПИ ИМА ВИШЕ РАВНИЦА ИЛИ ПЛАНИНА?

У Европи има више равница. Од целокупне њене површине 50% отпада на земљиште до 200 метара висине, 24% од 200 до 500 м, 10% од 500 до 1.000 м, 5% од 1000 до 2000 м, а 1% од 2.000 па навише. Из овога се види да 74% површине Европе заузимају равнице, тј. предели до 500 метара висине, а затим долазе: заравни плављене равнице, поравнани делови итд. Равнице су веома важан простор, који служи за изградњу људских насеља, за обделавање, за развитак саобраћаја, па су због тога равнице кудикамо више насељене него планински делови.

СИНГЛОСА

Синглоса је испитивање везе између појмова и облика човечјег говора; приказивање сродности разних језика на основу сличности корена који слично гласе и имају исто значење.

РЕПЛИ

Репли је прихватна тачка трупа које се повлаче; трупа која је прихватница за потиснуте одреде.

ДОМАЋИЦА — РЕКОРДЕРКА У БИЦИКЛИЗМУ

Још 1939 године женски бициклистички рекорд у Енглеској на стази од 1000 миља поставила је Маргрет Вилсон. Она је прешла тај пут за три дана и један сат. И тек сада, после пуних 15 година, рекорд је тукла Ејлин Шеридан, домаћица која има 32 године.

Ејлин Шеридан стартовала је на најјужнијој тачки Енглеске и превалила је на бициклу 872 миље до Џон О' Гротса, најсеверније тачке Велике Британије, за два дана, 11 сати и 7 минута. После два сата одмора, преосталих 128 миља возила је друмовима северне Шкотске. Досадашње рекордно време за ту стазу Ејлин Шеридан смањила је за 10 часова и 40 минута.

КРАКАТАУ

После мира од 200 година вулкан Кракатау поново је експлодирао 1883 године. То је била најстрашнија експлозија, коју историја памти.

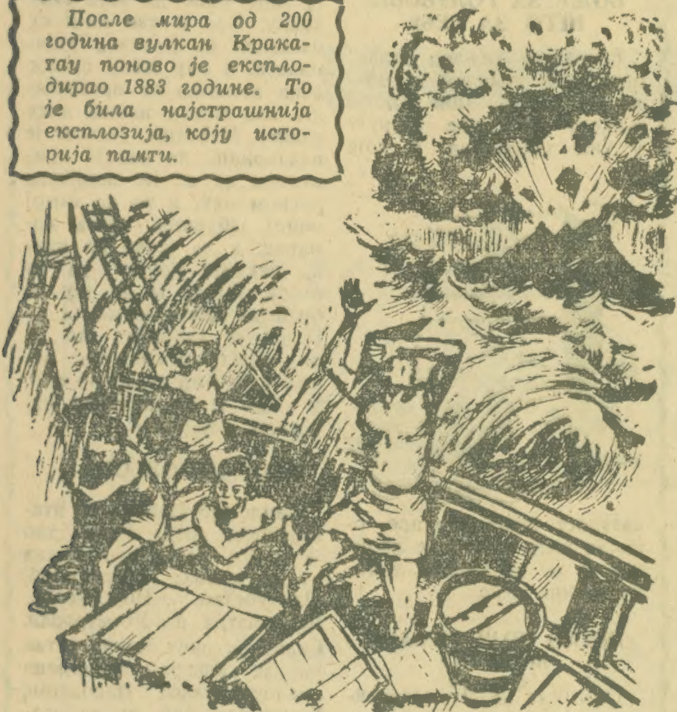

Редак је крај на Земљи где пролеће није пријатно и где људи не уживају у лепотама буђења природе, а поготову је то случај у пределима Сундског Мореуза, између острва Јаве и Суматре. Али, и поред тога становнике тих крајева, баш у пролећним данима, 1883 године, обузео је немир. Из заобљеног врха вулкана Кракатау почели су да се дижу дим и пара, земља је постајала све топлија, а из утробе вулкана одјекивали су претећа грмљавина и језиво звиждање које се надалеко чуло. Тако је то трајало све до 27 августа, када је Кракатау експлодирао и починио чуда каква историја није запамтила.

Колико је био страшан бес Кракатауа види се и по томе што су у Сингапуру, који је удаљен 800 километара од места несреће, мислили да пуцају топови са лађа које позивају у помоћ. Због тога су власти у Сингапуру послале тога дана лађе да спасу бродоломнике. У Пекингу, удаљеном 1400 километара, сматрали су да та пуцњава претставља поздрав једне америчке корвете, која је туда прошла пре четири часа. У Аустралији, која је удаљена 3000 километара, такође су мислили да пуцају топови итд.

Тако су људи мислили на тим великим удаљеностима, а ево шта се десило на „лицу места" — на удаљености од 130 километара — близу Батавије.

— У осам часова изјутра одјекнула је страховита грмљавина, а после тога настала је нека неприродна, претећа тишина. С неба је почела да пада силна прашина. Тако је то трајало два сата, а у 10 сати одјекнула је експлозија као да су хиљаде топова запуцале. Небо је почело да се мрачи, док најзад Сунце није нестало. Завладала је помрчина коју су парали пламичци светиљки које су носили престрављени људи. Разговор се водио шапатом, а све је давало утисак као да је уклето и да се предало несрећној судбини и бесу Кракатауа.

Тако описује атмосферу за време експлозије др Ашер, који је био официр на британском броду усидреном у близини Батавије.

Услед експлозије море је било страховито узбуркано. Зачас су барке биле избачене пред хотеле на обали, бродови су били преврнути на дну канала из кога је вода зачас ишчезла, јер ју је извукао тренутни талас осеке. Кровове кућа, круне палми и других високих дрвета испунили су престрављени људи, а свуда наоколо по обали, далеко од бивше ивице мора, лежали су разбацани чамци. Око три часа по подне, кроз тишину која је тренутно владала, одјекнули су страховити крици људи. Огромни таласи поново су јурнули према обали. Слике су биле страшне. У једној руци жене су носиле децу, а у другој завежљаје и јуриле далеко од обале, али нису могле да избегну муњевитом налету воде, која је као огромна планина надирала све више и више. И животиње су се бориле с водом. Сматра се да је талас када је кренуо од Кракатауа био висок 30 метара и да је прешао цео Тихи Океан. Многе вароши и села на обалама Суматре и Јаве потпуно су уништени. Снага таласа види се из тога што је један брод избачен три километра на копно и остављен на месту које је раније било 9 метара изнад површине мора. Том приликом удавило се 36.000 људи. Саме експлозије трајале су два дана. Острво Кракатау било је високо 470 метара изнад мора, а када се стишао бес вулкана, оно се нашло 300 метара испод површине мора. Вулканска прашина попела се око 80 километара у висину и лутала изнад Земље, те је годину дана проузроковала необичне појаве у атмосфери које су се виделе готово у свим земљама света.

Последице експлозије биле су и ове: створен је залив који запрема 72 квадратна километра, а дубок је 60 метара, из корена су ишчупане десетине хиљада стабала и опустошене читаве шуме. По мишљењу неких стручњака Кракатау је за време експлозије избацио око 18 кубних километара лаве и делова острва и требало би око 20 милијарди железничких вагона да се пренесе тај материјал. Крупне стене одваљене од острва летеле су 20 до 40 километара далеко, а ваздушни талас облетео је неколико пута земаљску куглу. Вулкански пепео који је после експлозије нагомилан на самом острву био је висок 60 метара, и тамо више није било никаквог трага живота.

ЏЕПНИ АПАРАТ ЗА Х-ЗРАКЕ

Радиографски апарат, који је неопходан савременом лекару, доста је скуп, гломазан је и потребан му је јак извор електричне енергије. Међутим, сада је у једној лабораторији у Фор Ноксу, у Америци, израђен један џепни апарат за Х-зраке. Апарат има облик тубе и садржи радиоактивно тело — тулијум 170, који одашиље и Х-зраке, потребне за радиографију, тако да није нужан никакав други извор електричне енергије. Један омот од пластичне материје, који апсорбује опасна тулијумова зрачења, омогућава да се апарат може без опасности користити.

Операција уз музику

Операције које се изводе уз локалну анестезију обављају се много лакше и брже ако за време њиховог трајања пацијент слуша музику, тврди амерички војни хирург Вилфорд Хол. По његовом мишљењу музика, поготову ако је добро одабрана, умирује пацијента и појачава дејство локалне анестезије. Поред тога, она одваја пажњу болесника од тока операције и отстрањује остале звуке као што су, например, звецкање инструмената и разговор лекара и асистента.

Пацијент слуша музику помоћу слушалица које му се причвршћују на уши. Доктор Хол изнео је случај једног пацијента коме је он под локалном анестезијом извршио операцију носа. За време операције пацијент је слушао Штраусову, Бахову и Хајднову музику која је веома благотворно деловала на његов нервни систем, тако да се уопште није покретао.

Столетни календар

Људе је од памтивека занимало какво ће време бити сутра, па су у току столећа успели да то сазнају по понашању извесних животиња и по неким појавама у природи. Упирући поглед у небо они су у исто време доводили у везу своју будућност са кретањем звезда и планета. Ето, ту стару заблуду да планете утичу на судбину људи и на време искористио је једнога дана опат Мауриције Кнауер, који је живео у 17 веку у Баварској, где се бавио астрологијом. У то време било је познато само седам „планета", међу које су бројили и Сунце и Месец. Њихова имена била су: Сатурн, Јупитер, Марс, Сунце, Венера, Меркур и Месец. Те „планете" смењивале су се по томе реду. Свака је имала свој посебан карактер, а тај карактер добијало је и време у коме је она била „владајућа звезда", јер свака година има своју „владајућу звезду", која се појављује увек у одређено време. Тако је Сатурн хладне нарави и мало сув, па је зато година, када је он владајућа звезда, хладна, Марс је врућ и сув, а његова година је више сува, итд. Према томе, сваке седме године појављује се она прва планета као владајућа, а иза ње долазе оне друге редом. Кнауер је на основу тога саставио један календар, у коме је навео и какво време влада у појединим годишњим добима, затим је давао упутства како треба да се пушта крв, кад треба да се одбијају деца, кад је потребно резати нокте, шишати се итд. Он је

овај календар дао другим самостанима да га препишу и тако се он ширио, а први пут је штампан 1664 године. Кнауер је у свој календар унео и време које је бележио у току низа година, па су преписивачи и то што је он стекао на основу искуства приписали утицају планета.

Први издавач тог потпуног календара био је Криштоф Хелвиг, лекар из Тирингије. Он је издао тај календар 1701 године. Али, Хелвиг је био и добар трговац, па је дошао на идеју да у календару наведе кад ће која планета владати у току наредних сто година, тј. од 1701 до 1801 године, и назвао је тај календар „столетним", јер за сто година не треба куповати нови календар. Та трговачка идеја успела је, па је од 1701 године почело прештампавање тога столетног календара, а он је превођен и на друге језике.

Празноверје о утицају „седам планета" на време било је јако раширено у 17 и 18 веку. Али, ипак и у то доба било је трезвених људи. Тако је још у самом почетку издавања тог календара професор Поснер повео борбу против Хелвига и исмејавао га. Али, нажалост, и берлинска академија метнула је у свој календар те заблуде из столетног календара. Године 1779 он је одбачен, јер „краљевска академија наука не може даље да гледа како се прогноза времена шири без икаква темеља и набрајањем дана, затим који су дани повољни за пуштање крви и томе слично, те се на тај начин вара неупућен човек". Међутим, календар је академији био извор добрих прихода, те је академија била присиљена да поново, 1780 године, у свом календару штампа и столетни календар.

Шта је ХХХ

Сви ви свакако знате шта на језику помораца значи сигнал С.О.С.: неки брод налази се у опасности и тражи помоћ. Кад кроз ваздух полети овај позив за помоћ, на свим бродовима прекида се одашиљање свих осталих вести. Тај сигнал има предност пред осталима, и све док се не притекне у помоћ броду који се налази у опасности, све радиотелеграфске и радиофонске емисије престају. Но, постоји још један знак у језику помораца због кога се обустављају све поруке, ма колико биле важне, да би се за њега ослободио „ваздушни пут". Тај знак је три узастопна икс (ХХХ).

Кад три Х из Морзеове азбуке полете изнад океана, све отпремне и пријемне радиостанице на бродовима и у лукама заћуте. Јер, та три, у правилним размацима, понављана икс значе да се живот неког од чланова посаде или путника на неком броду налази у опасности.

На великим путничким и трговачким бродовима који плове морима и океанима, не само што има један или два лекара, већ се на њима налазе и најмодерније опремљене амбуланте и болнице. Али, на малим товарним споровозним бродовима обично нема лекара. Ако се на таквом броду неки члан посаде тешко разболи или му се догоди каква несрећа, тако да му само лекар може помоћи, командант брода сместа шаље путем радиостанице знак ХХХ... ХХХ... ХХХ.

Чим знак полети кроз ваздух, онда неколико стотина километара унаоколо све отпремне станице заћуте. Знак се непрестано понавља, све док с неког већег брода не стигне одговор.

— ХХХ... чујемо вас... Шта желите?

— Имате ли на броду лекара?

— Да. Одмах ћемо га позвати... Чекајте... Ево га...

— Имам на броду болесника... Потребан ми је савет.

— Какви су симптоми... температура... пулс...

И лекарски преглед на даљину почиње. Пошто дозна од команданта све што му је потребно, лекар одређује начин лечења, дијету и лекове. И обично одреди време другог „прегледа", то јест кад да га позову поново.

Тако захваљујући знаку ХХХ ни морнари на бродовима на којима нема лекара нису сасвим лишени лекарске неге. Знак ХХХ спасао је животе многих људи и због тога није ни чудо што се у тренутку кад он полети кроз ваздух све остале поруке обустављају. Јер, он значи: један живот је у опасности.

БАЊО

Обично се мисли да је музички инструменат бањо, или бенџо како га неки погрешно називају, дошао из Америке или са живописних Хавајских Острва. Уствари, бањо је случајан проналазак једног урођеника с малог острва Бањоемас, које се налази недалеко од Јаве.

Почетком прошлог века стигла је на Сундска Острва, међу осталом робом из Европе, и већа количина гитара и мандолина. Домороци Сундских Острва воле песму и музику и убрзо није било готово ниједног младића који није имао један од ових инструмената. Да не би изостао иза својих другова, неки младић, сувише сиромашан да би могао да купи гитару, решио је да је сам себи начини. Он је узео једну стару округлу кутију од ементалера, разапео преко ње јарећу кожу и за кутију причврстио „врат" с чивијама. „Гитара" је била готова. Недостајале су само струне. Младић се и ту снашао: од неког странца виолинисте добио је старе виолинске жице и ставио их на своју гитару. Свој инструменат наштимовао је на необичан начин: према првој, трећој, петој и осмој ноти октаве. Кад је први пут засвирао на својој гитари, његови другови су му морали признати да је она много боља од њихових. Ускоро су многи од њих начинили себи исте инструменте. Са Бањоемоса прешао је нови инструменат на Јаву, а одатле у Америку, где је брзо „ушао у моду". У Европи су се у почетку смејали том „црначком инструменту", како су га називали, али је постепено бањо и ту продро, тако да се данас без њега не може замислити ниједан већи џез-оркестар.

Сагаро

ЗАНИМЉИВА И ЧУДЕСНА ТВОРЕВИНА ПРИРОДЕ

Сагаро је велики кактус који расте у Мексику, Јужној Аризони и у крајњем, југоисточном делу Калифорније. Некада су шуме овог кактуса давале обележје целом америчком југозападу, а држава Аризона има кактус сагаро у свом грбу.

Овај кактус је врло занимљива и нарочита творевина природе. Он може да достигне висину од преко 15 метара и тежину од преко 12 тона, а поједини примерци стари су по 200 година. Кад се овај кактус погледа изблиза, онда човеку постаје јасно како се он одржава и поред тога што расте у пределима јаког сунца и пустињских ветрова. Лишће, које испушта много влаге, нестало је, а његове функције преузело је стабло, које је превучено дебелом зеленом кором. Густи редови бодља разбијају топле струје, а разгранато корење омогућава усисавање великих количина воде. За време ретких зимских киша и летњих провала облака сагаро усисава огромне количине воде. Смежурана површина кактуса тада се развлачи као хармоника, а сунђерасте ћелије напуне се водом. И тада кактус изгледа као надувен. Када су зиме изузетно влажне, онда се дешава да кора овог кактуса пукне под притиском ћелија. Уствари, овај кактус је велики биљни резервоар за воду у коме се за време краткотрајних киша скупља вода за дуга и сушна лета.

Сагаро достиже зрелост кад напуни око тридесет година. Тада свака биљка почиње да сеје велики број семенки, од којих само понека падне на место погодно за клијање. Биљка која изникне расте готово неприметно првих 20 година и, уколико је не униште копита стоке, која около пасе, и зуби глодара, сагаро у тридесетој години достигне висину од 30 сантиметара. Тада је сагаро већ потпуно заштићен бодљама од пустињских животиња. По навршетку тридесете године он расте брже: 7 до 10 сантиметара годишње и почиње да цвета. У априлу се појављују пупољци који код старијих биљки покривају врхове грана и стабла. Када горњи цветови прецветају, онда почињу да цветају они испод њих. Цветови се отварају ноћу, а затварају идућег дана после подне. Они су бели, у средини имају златно-жуте прашнике. У току ноћи отвори се мали број пупољака, тако да цветање сагара траје по неколико недеља. За време цветања шуме овога кактуса пружају диван призор.

Цветови сагара извор су хране за милионе инсеката који траже слатки нектар и полен пун протеина. Инсекти привлаче птице, те цветање сагара уноси живост у пустињу. У јулу је цветање завршено и већ први плодови почињу да сазревају. По облику потсећају на краставце, а кад сазру отварају се и тако се види унутрашњост плода која је црвена. Изглед кактуса је тада готово исто тако леп, као и у доба цветања. У средини плода налази се много црног семења, те плодови и семе привлаче разне пустињске глодаре, који се и поред многобројних бодљи успешно пењу уз кактус.

И птице се хране плодовима и семењем, а Пима и Папаго (Индијанци) напуштају своја насеља и долазе у пустињу да би брали плодове сагара. Семе, месо и сок одвајају се и припремају за зимницу. Од семена, које је масно и веома хранљиво, прави се брашно, од кога се затим месе колачи. Од меса се прави пекмез, а сок се густо укува, те Индијанци њиме сладе своја јела преко целе године. Сагаро је био пре доласка белих људи толико важан за Индијанце да су према њему подешавали и свој календар. Време сазревања плода сагара било је почетак нове године.

Први бели људи који су видели сагаро били су Шпанци. Шпански конквискадор Коронадо први помиње ову биљку још 1540 године, а Кастенадо је описује као циновски чичак са плодовима који се отварају као шипак. И пре доласка белог човека мали је број сагаро кактуса ницао из оне милијарде семенки, које су падале, а и тај мали број борио се против жедних глодара. Али, у то време постојала је извесна равнотежа у природи која је омогућавала живот и размножавање ове биљке. Међутим, равнотежа се је пореметила када је дошао бели човек. Још 1690 године први насељеници — калуђери довели су стоку у постојбину сагара, а 1776 основано је село Туксон, као база за борбу против Апаша и за пут у Калифорнију. Село Туксон, тадашња претстража цивилизације, ширило се све више и више.

Под ударцима секира досељеника ишчезавале су шуме, јер им је требало гориво за кречане. Брда су оголела, а бујице су спирале земљу из које су некада ницале младице сагара. Стока, која је почела да се гаји у великом броју, немилосрдно је уништавала мале кактусе. Како су пустињски вукови (којоти), нападали телад, то су им сточари објавили рат до истребљења. Уништавањем вукова нестајало је непријатеља глодара који су се брзо множили и нападали кактусе. Зечеви, пацови, торбари и други глодари уништавали су младице кактуса у великом броју, те су шуме сагара промениле изглед. Младица је било све мање; остали су само стари стогодишњи велики кактуси. Сагаро је почео да изумире. Тада се појавио још један непријатељ који је почео да уништава старије биљке. То је био један мали, ноћни лептирић чије ларве копају тунеле кроз сочно месо сагара. Али, то није једина штета коју ови мољци причињавају. Дуж тих канала почиње сагаро да се суши. Сушење изазивају бактерије које преносе мољци. Делимичан лек су детлићи који се хране ларвама.

БЕСПЛАТАН РУЧАК

Већ дуго година на вратима ресторана гостионичара Хенка Хејца у Прескоту, Аризона, истакнута је табла на којој пише: „Дајем ручак бесплатно само лицима изнад осамдесет година и то кад дођу у пратњи својих родитеља“. Недавно је посетио ову крчму 82-годишњи Х. П. Стретон, родом изСитла, у пратњи свога оца који има 107 година. Њихов рачун за јело и пиће сопственик ресторана платио је из свог џепа.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

ВЕРОВАЛИ или не...

БОЉЕ ЗА ГОЛУБОВЕ, НЕГО ЗА СЕБЕ

Египатски сељаци углавном живе у малим колибама од набоја. Док они и њихове породице станују у тим уџерицама у које

светлост једва продире, они за своје голубове подижу, и то од цигала, високе зрачне куле.

ПЕТАО КОЈИ ТАМАНИ МИШЕВЕ

Ото Вогт из Њу Орлиенса, у Америци, има једног петла који се готово искључиво храни мишевима. Своју храну петао лови сам, с пуно стрпљења и упорности. Као права мачка он сатима стоји поред какве рупе у зиду и чека своје жртве. Петао се тако извештио у хватању мишева да суседи његовог господара често долазе с молбом да им га позајми не би ли и њихове куће ослободио тих малих штеточина.

КОШНИЦЕ НА ДРВЕЋУ

У недостатку правих кошница Етиопљани се служе малим бурадима, лименим кутијама и кантама које вешају о гране високих дрвета. Кад дивље пчеле нанесу довољно меда, бурад и канте се скидају и мед носи кући.

КОМАРАЦ ОТКРИО КРАДЉИВЦА

Жена једног бившег службеника рудника дијаманата из Јоханесбурга имала је дозволу да сваког дана носи топло јело своме мужу који је имао болестан стомак и услед тога није смео да једе суву храну. Као и све који су излазили из рудника дијаманата, и ову жену сваког дана детаљно су претресали, али никад ништа нису нашли Међутим, једном је надзорница на капији приметила да се по женином десном оку, и то по самој очној јабучици, шета комарац, а да жена не прави никакав покрет да га отера. Отада је на њу обраћена већа пажња и ускоро се утврдило да је она имала изванредно вешто израђено стаклено око, у коме је из рудника износила дијаманте.

ЗБОГ НАПОЛЕОНА...

Пандолфо Набона из италијанског града Луке дао је својој петорици синова чудна имена: Етрапаноуб, Паноубетра, Ноубетрапа, Беноупатра и Уобетрапан. Свако од ових имена уствари је анаграм презимена „малог каплара“ Наполеона Бонапарте, које се на италијанском пише Буонапарте. Наиме, Пандофо Набона био је велики поштовалац Наполеона.

ДИПЛОМАТЕ С МИНЂУШАМА

Елеонор де Мустије (1751—1817), француски посланик у Сједињеним Америчким Државама, носио је све

до своје смрти велике минђуше. Он је, колико је досад могло бити утврђено, једини дипломатски претставник који је носио минђуше.

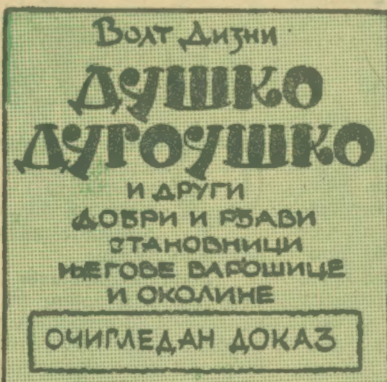

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег песника.

Он се родио 9 јануара 1856 у Глобоку, код Римских Топлица, а умро 10 јуна 1912 године у Љубљани. Основну школу свршио је у Светој Марјети код Римских Топлица, а гимназију (1869—1877) у Цељу. Пошто је свршио гимназију, студирао је богословију. После богословских студија он је проучавао верску филозофију, а касније и напредне науке, па је „изгубио смисао за католичку догматику, због чега је скинуо свештеничку одећу". Потом је био архивар у љубљанском магистрату, а усто и уредник „Љубљанског звона" у коме је од 1895 уређивао песнички део. Много је путовао и по нашој земљи и по иностранству.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Свој песнички рад почео је 1880 у Стритаревом „Звону", а његов епски талент открио је и пробудио Левец, уредник „Љубљанског звона". У овом листу он је био од 1881 до 1896 први песник, објављујући у њему своје „крепке баладе, пуне пластичне дикције и лапидарне композиције", затим романсе, којима је мотиве узимао из народног сујеверја и домаће историје. У првој половини деведесетих година он је писао већином социјалне и верско-слободоумне романсе, а у доцнијим годинама друштвене сатире, враћајући се често домаћој историји и истичући све оштрије слободоумну тенденцију. Његова главна дела су: „Баладе ин романце", „Лирске ин епске поезије", „Нове поезије", „Три драматичне студије", „Златорог", „Јадрански бисери", „Последњи Цељан" итд. Писао је и путописе. Он је приредио издање Прешернових и Кетеових песама.

Ако се нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Антон Ашкерц)

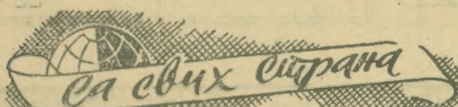

НОВ НАЧИН ЗА ОДВИКАВАЊЕ ОД ПУШЕЊА

„Ако желите да престанете да пушите или ако вам је лекар забранио дуван, много ћете лакше успети у том ако се навикнете да правилно дишете", — тврди у једном свом чланку амерички лекар Вилијам Кауфтман. Доктор Кауфтман помоћу овог метода одвикао је од пушења петнаест страсних пушача који су дневно трошили преко педесет цигарета. Да би у томе човек успео, потребно је да месец дана врши „вежбе дисања". Заправо, потребно је да осам до десет пута дневно дише дубоко по пет минута, и то тако да за један минут учини 16 дубоких удисаја. У паузама између једне и друге цигарете страсни пушачи веома слабо увлаче ваздух. Због тога они често осећају да им недостаје дах, нервозни су и немирни, све док не запале нову цигарету. Уствари, њих не смирује цигарета, већ то што су с дуванским димом увукли и потребну количину ваздуха. Ако се они навикну и натерају сами себе да више пута надан проветре своја плућа, нестаће нервозе и жеље за цигаретом.

ЛОПТА КОЈА БЕЖИ

Недавно је у Лондону отворена изложба на којој су приказани разни апарати који се примењују у многим гранама индустрије. Ту се налази и мали апарат који служи за откривање грешке у механизму часовника. Употребом овог електронског апарата може се без отварања поклопца часовника добити тачна слика рада свих делова његовог механизма. У слушалицама апарата чује се појачани звук рада појединих делова часовника, што олакшава одређивање грешке. Поред овог „чуда" ту се налази једна лопта постављена за штанд. Посетиоци су умољени да узму лопту која је направљена од самога злата. Али, маколико они брзо покушали да дохвате лопту, електронски апарат види покрет руке и лопта зачас нестане у једном отвору на столу. Чим се рука склони, лопта се врати на своје раније место.

ГОДИШЊИЦА ВЕШТАЧКЕ СВИЛЕ

Прошле године навршило се шест деценија откако је пронађена вештачка свила. Славни француски физичар Реомир вршио је опите још од 1734 године да би пронашао метод којим би могао да се замени рад свилених буба. Поред Реомира, у истом правцу радили су и многи други научници тога доба.

Француски физичар и хемичар Шардоне у својим истраживањима пошао је од смесе која се зове калодијон. У својој малој лабораторији Шардоне је вршио дуга испитивања, све док није добио влакна која се могу прести. Успех је постигнут 1883 године. На овај научни рад Шардоне је утрошио све своје имање, па је био принуђен да последње што има однесе у заложни завод. Пред крај живота спасао га је крајње беде један индустријалац из Лиона, који је, благодарећи баш Шардонеовом проналаску, био стекао огромно богатство.

Заборављен од свих, Шардоне је умро у Паризу 1924, у својој осамдесет петој години живота.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Животиња ратар

Хиљадама година пре но што је човек пронашао плуг и друге алатке за обраду земље, многе животиње су је на свој начин „обрађивале". Својим радом чине оне земљу растреситом, а кроз њихове тунеле продире влага дубоко унутра. Тако земља постаје плоднија.

Од свих животиња-„ратара" које живе на северној земљиној полулопти најмногобројније су кртице. Кад видимо гомиле земље које су избациле кртице, ми се обично љутимо, поготову ако су оне усред неког травњака или баште. Кртице неуморно копају своје тунеле и притом уништавају корење многих осетљивих биљака, избаченом земљом затрпавају мање биљке, а корење појединих биљака и једу. Ипак, штета коју оне овим наносе далеко је мања од услуге коју чине људима уништавајући црве и друге инсекте.

Кртица је одлично прилагођена за начин живота који води. Она има шиљату главу и „аеродинамичну" линију трупа, тако да лако продире кроз земљу. Предње ноге су јој кратке и јако истурене напред, тако да изгледа као да су израсле непосредно иза главе. Начин копања кртице разликује се од копања свих других животиња. Оно се може проучавати на тај начин што се кртица стави у стаклени сандук напуњен земљом. Кртица тада копа, не обзирући се на посматраче, нарочито при вештачкој светлости.

Кртица буши две врсте тунела: плитке, који се могу видети на површини земље, и дубоке. Кад копа само неколико сантиметара под земљом, кртица искрене предњи део тела у страну. Док једном од предњих шапа захвата земљу под собом, другом скида земљу с таванице тунела. С времена на време она мења положај тела, да би променила ногу којом копа. За све време копања њушка, тражећи храну.

Кад копа дубоке тунеле, кртица окреће главу на једну страну и предњом шапом, са супротне стране, захвати доста земље и баци је иза себе. Затим окреће главу на другу страну и тако, наизменичним покретима удесно и улево, копа тунел. Кад се земља нагомила, кртица копа усправан тунел и избацује је на површину. Тако се стварају кртичњаци.

Кртица преорава велике количине земље. У повољним условима може да за један час пробуши тунел дуг четири метра, а зна се за случај да је кртица у току једне ноћи ископала тунел дуг сто метара. Кад се има у виду да је кртица, не рачунајући реп, дуга 12 до 15 сантиметара, човек би морао, сразмерно својој величини, да за један дан ископа тунел дуг око 800 метара. Кртица је и необично снажна. Утврђено је да она може да подигне предмет тридесет пута тежи од ње.

КАНТЕ ЗА ОТПАТКЕ КОЈЕ НЕ ТРЕБА ПРАЗНИТИ

Отстрањивање отпадака и ђубрета претставља за све градове на свету приличан проблем, јер је за то потребан огроман возни парк. Нова канта за отпатке, за коју је недавно дао нацрт један амерички хемичар, умногоме ће олакшати одржавање чистоће по градовима. Његов проналазак састоји се у једној шупљој зарубљеној купи отвореној на обе стране. Зарубљени крај купе, који се укопа у земљу, има пречник од 60 сантиметара, док је цела купа висока свега 50 сантиметара. Иако је ова канта необично мала, у њу може да „стане" неограничена количина отпадака свих врста. Заправо, кад се у канту ставе отпаци, онда се преко површинског слоја прелије мала количина неке хемикалије која изазива растварање свих отпадака, па чак и костију, и претвара их у течно стање. Тај процес растварања преноси се сам од себе и на доње слојеве, тако да за веома кратко време од чврстих делова не остане ништа. А како канта нема дна, земља веома брзо упија отпатке претворене у течност.

КАД ЈЕ ПРОСТОР МАЛИ...

Територија Сједињених Америчких Држава постала је мала за пробе ратних ракета, пошто ракете са великим дометом, које су недавно начињене, не могу да се испробају на полигону од Флориде до острва Бахама, а да не буду угрожени неки градови. Због тога су Американци предложили да се евакуишу острва Асансион и Света Јелена, на којима живи око 9.000 становника, па да се полигон повећа све до њих. На тај начин добио би се простор за пробе ракета који би се пружао око 8.000 километара у дужину, а не би се угрожавали грађани САД. Ракете би летеле преко Атлантика изнад пута којим плове бродови.

СТАКЛО У ДАСКАМА

На тржиштима Француске појавила се једна нова пластична материја, која је направљена од влакана стакла и синтетичке смоле, а провидна је као стакло. Квадратни метар ове материје тежак је два килограма. Ова материја је неосетљива на хладноћу, топлоту, влагу и морску воду, а може да се израђује да буде провидна као стакло, да буде обојена, равна или таласаста. Исто тако она је врло погодна за употребу, јер се може сећи, тестерисати, приковати ексерима и завртњима, исто као и обична даска.

СЕРОТОНИН

Серотонин је нов хормон који су издвојили амерички хемичари. Први опити који су извршени показали су да ће он имати велик значај за психичку равнотежу код људи. Одмах се поставило питање да ли неће једнога дана данашње психијатриско лечење, које траје дуго а и скупо је, бити замењено инјекцијама серотонина.

ПЛАСТИКОЛ

Неким стручњацима у Америци успело је да направе боју која одбија инфрацрвене зраке. Нова боја није сјајна, а добила је име пластикол. Предмет премазан овом бојом има исту температуру и на сунцу и у хладу. Пластикол пријања за метал, асфалт и зидове. Сада се већ употребљава за премазивање хангара који су направљени од таласастог лима.

ЧУДНО ДОКАЗИВАЊЕ ИСТИНЕ И ЛАЖИ

Лажљиваца има свуда у свету, а у старија времена лаж је доказивана на разне начине, од којих су многи били веома свирепи. Овде ћемо изнети један метод доказивања истине и лажи на Истоку. Наиме, ако је неко осумњичен да лаже, онда му је давана прегршт пиринча да је сажваће. Ако би после дужег жвакања избацио пиринач из уста и он био влажан, онда је проглашен за невиног. Али, ако би пиринач после жвакања био избачен сув, онда је то значило да је он крив. Ово испитивање заснивано је на претпоставци да осећање кривице испуњава човека страхом и да је према томе код њега умањено лучење пљувачке.

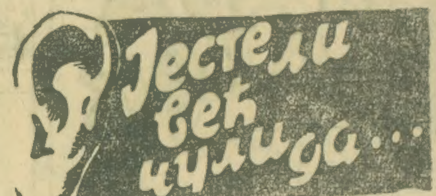

...ако се помоћу течног ваздуха жива, која је иначе течна, претвори у чврсто стање, она постаје толико отпорна да може да послужи уместо чекића.

...бокс је био познат још народима Старог века — помиње га чак и Хомер, али само као вештину за тучу. Као чист спорт уведен је у Европи тек у 17 веку, и то у Енглеској где

је 1681 године одржано прво боксерско такмичење.

...најстарији аутопортрет за који се зна потиче из 2650 године пре наше ере. Нађен је у гробу Птах-Хотепа код Сакаре у близини великих пирамида. На том портрету вајар је приказао самога себе како седећи на лађи моделира борбу веслача. Према Плутарховим списима и грчки вајар Фидија израдио је сопствени лик, и то на штиту који је у левој руци држала партенонска богиња Атина. На том штиту приказана је борба Амазонки и Грка а један од бораца је сам Фидија.

...стари Римљани називали су бадем

„грчким орахом", мала партенонска богилом из Грчке. Уствари, бадем потиче из Сирије, одакле је још 600 година пре наше ере био пренесен у Грчку.

...пре откривања Америке багрем није био познат у Европи. Први багрем пренео је у Европу, 1601 године, Робен, лекар француског лекара Анрија IV, и засадио га у ботаничкој башти у Паризу.

...само у Северној Америци губи се сваке године око 7,5 милиона радних дана због осуствовања радника и службеника који су приликом првог сунчања превише изгорели. Исти толики број радних дана губи се и због смањене радне способности оних који

су приликом сунчања задобили мање опекотине.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Направите сами...

Лети имамо цвећа на сваком кораку у природи. Зими га нема, изузев у зимским баштама. Зато сада добро посматрајте разно цвеће, да бисте га могли зими направити. Начин на који се прави вештачко цвеће ми ћемо вам објаснити, само пажљиво посматрајте нашу слику.

За то вам није потребно много материјала. Сигурно ћете наћи какву стару саксију у подруму или на тавану. Затим одрежите једну гранчицу произвољне величине. Осим тога, набавите неколико табака „свилене" хартије (бела, црвена, жута, зелена) и мало жице за цвећа. Од зелене хартије изрежите траке широке 2—3 сантиметра и њима пажљиво омотајте гранчицу. Крајеве ове траке залепите за гранчицу (сл. 1).

Кад је стабло готово, ставите га у саксију, коју сте претходно напунили песком или земљом. Затим приступите прављењу самих цветова. Слика 2 показује вам како треба да се исеку крунични листићи. Наравно да величину и број ових листића одређујете сами. Од жуте свилене хартије исеците траку широку 1—2 см и њоме обавијте све краке жице, који ће претстављати прашнике у вашем цвету (сл. 2а). Сад обавијте листиће око прашника, као што показује сл. 2в. Трачицом зелене хартије поново га обавијте од крунице до краја. (2с). Тако је први цвет готов и можете га ставити на стабло. Слика 3 показује вам облик листа од зелене хартије, а слике 3а и 3в начин његове употребе. Ако направите више цветова и листова, може вам саксија врло лепо изгледати.

У једном потезу

Тајанствени кружићи

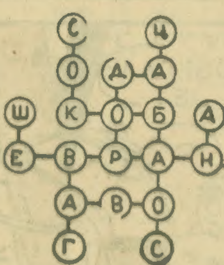

Овде се крију имена десет разних птица. Нађите их.

(Одговор: соко, кос, рода, кобац, врана, шева, гавран, сова, орао, врабац).

Коњички скок

СТАН	ЊА		И	ОД
ЈА	КУ	ДО	ЗА	ЈО
КО	ПО	МУ	КАЈ	МА
	БО	ТО	И	
	МИ	ЧЕ	МО	

Решење овог коњичког скока даје вам два позната стиха из народне песме:

Стан' почекај, од Добоја Мујо,
и ми коња за трку имамо.

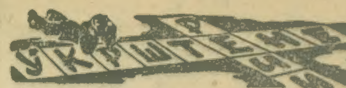

Водоравно: 2) место у Далмацији; 4) морска птица пливачица; 6) река у Француској; 7) запрежни прибор; 9) аждаја; 10) орган чула вида; 11) француски ситан новац; 12) врста украсног минерала; 13) лева притока Одре; 15) врста прерађене коже; 16) немачки песник из XVIII века; 18) ноћна грабљивица; 19) место у Србији; 21) град у Башкирији; 22) похвална песма; 23) слово латинице; 24) држава на Блиском Истоку; 25) један савремен технички проналазак; 27) притока Азовског Мора.

Усправно: 1) летњиковац; 2) роман Емила Золе; 3) негација; 4) једна птица; 5) врста метала; 6) стара српска престоница; 8) село и пристаниште на Тиси; 10) цигле; 12) линија која дели копно од воде; 14) личност из Дизнијевих стрипова; 16) возач аутомобила; 17) лице које ради у руднику; 18) посуда; 20) савремена америчка књижевница („Други богови"); 22) град у Алжиру; 24) предмет слепог обожавања; 26) бог подземља у грчкој митологији.

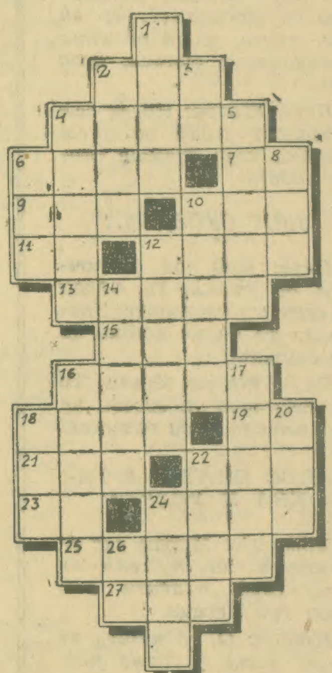

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ла; 3) Кале; 5) комета; 7) Саламина; 8) ало; 10) лан; 11) не; 12) ил; 14) та; 15) мамути; 18) Меза; 19) галони; 21) ба; 22) ан; 23) до; 25) ага; 27) рис) 28) Калевала; 31) тарана; 32) сига; 33) на.

Усправно: 1) лама; 2) алем; 3) коло; 4) етил; 5) калем; 6) анати; 7) САН (Српска академија наука); 8) Ана; 12) имела; 13) Лузон; 16) ама; 17) „Тан"; 19) гагат; 20) идила; 21) Бак (Перл); 24) оса; 26) алас; 27) рана; 29) Ерин; 30 вага.

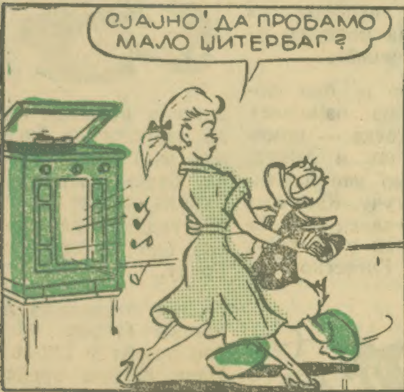

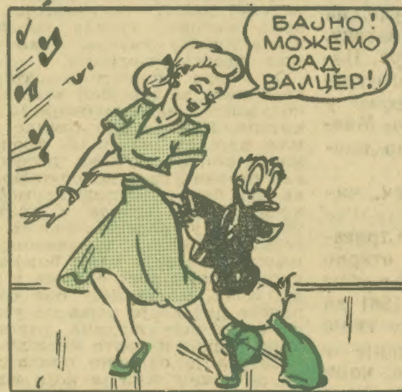

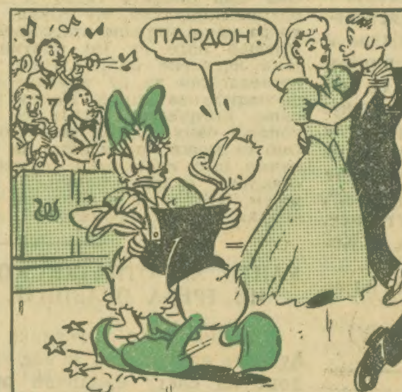

Који је
ОДГОВОР
тачан

ДИВИ — ДИВИ је:
- жаргонски израз
- плод једне биљке
- ратни поклич црвенокожаца
- тропска животиња

ЛОЈАЛТИ је:
- познати енглески адмирал
- термин из трговачког права
- група острва
- врста буре у Тихом Океану

ЕНДСПЕРТ је:
- спортски израз
- трговачки стручњак
- ратни поредак бродова
- ново ватрено оружје

ОДГОВОР:

ДИВИ-ДИВИ је плод једне махунаре која расте у тропској Америци, а садржи танинске састојке. Употребљава се за штављење.

ЛОЈАЛТИ је група острва која се налази у Океанији, недалеко од Нове Каледоније. Површина им износи 3110 квадратних километара, а на њима живи преко 20.000 становника.

ЕНДСПЕРТ је неочекивани и изненадни веома јак напор коња и јахача при крају трке.

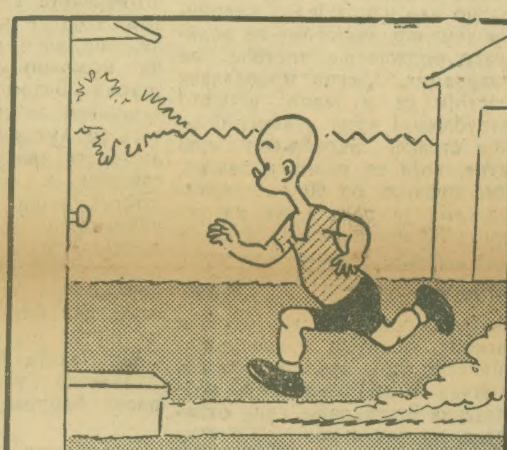

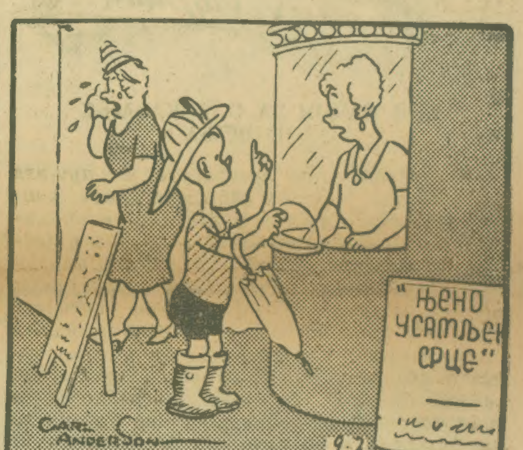

Ква-Ква!
уређује Паја Патак

КАМО СРЕЋЕ ДА ЈЕ...

Лекар: Видим, аутомобилска несрећа... И ви сте, значи, један од оних возача који сувише брзо возе.

Пера Ждера: Не, ја сам нажалост један од оних пешака који сувише споро ходају.

ЗБОГ СУСЕДА...

Пата: Кад год ја почнем да певам, ти одмах излазиш у двориште. Значи ли то да не волиш да ме слушаш?

Паја: Ма не, драга. То је само зато да суседи не би помислили да те тучем!

КАКВО ПЛАЋАЊЕ ТАКВА И УСЛУГА

Хорације: Морам вас упозорити да ћу вам за ваш труд платити тек кроз три месеца.

Кројач: О, то ништа не мари. Како је вама најзгодније.

Хорације: А кад ће одело бити готово?

Кројач: Чекајте да видим... Хм... тачно кроз три месеца!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.